

Chánh phủ mới của Thái Lan phải có trách nhiệm hơn với Mekong

(New Thai government must show more responsibility with the Mekong)

Titipol Phakdeewanich – Bình Yên Đông lược dịch

Nikkei Asia – August 29, 2023

Những cồn cát trong sông Mekong ở tỉnh Nakhon Phanom, Thái Lan nổi lên vì mực nước thấp bất thường trong năm 2019. [Ảnh: AP]

Việc sản xuất điện đã được ưu tiên hóa mà không cứu xét đến cư dân trong vùng.

Khoảng thời gia này trong năm khi mùa mưa bắt đầu, người dân sống trên bờ sông Mekong dọc theo biên giới Thái-Lào luôn luôn cảm thấy ít bị áp lực vì mực nước dâng lên đồng nghĩa với thêm cá và thực phẩm để hỗ trợ cho sự sống còn của họ.

Cho đến giữa thập niên 1990s, những người dân địa phương này không chỉ đánh cá để ăn mà còn để tạo thu nhập. Nhưng điều này không còn nữa vì ảnh hưởng môi trường của các đập xây dọc theo sông.

Thái Lan đã cam kết thực hiện Mục tiêu Phát triển Khả chấp (SDGs) của Liên Hiệp Quốc (LHQ) vào năm 2030, nhấn mạnh rằng họ sẽ “không để ai ở lại phía sau.” Dọc theo Mekong, Ubon Ratchathani là một trong 15 tỉnh của Thái được bao gồm trong một dự án hỗn hợp của European Union (Liên hiệp Âu Châu) và Chương trình Phát triển của LHQ nhằm để khuyến khích SDGs ở cấp địa phương.

Dân làng ở địa phương trong tỉnh Ubon Ratchathani và chung quanh vùng Isan ở đông bắc Thái Lan đã tranh đấu để sống sót ảnh hưởng của các đập và các dự án phát triển khác được tài trợ và điều hành bởi các ngân hàng và doanh nghiệp Thái, Ngân hàng Thế giới và Trung Hoa trong hạ lưu vực Mekong.

Các nhà đầu tư Thái đã xem tham vọng để trở thành “bình điện của Á Châu” của Lào như một cơ hội mở ra cho họ để tối đa hóa lợi nhuận từ những đầu tư trong vùng. Các nhà đầu tư Thái đã trễ hơn các đồng nghiệp Trung Hoa trong việc tài trợ đập Mekong, nhưng đã hoạt động lâu hơn nhiều.

Trong số các dự án thủy điện lớn nhất dọc theo hạ lưu Mekong ở Lào là đập Xayaburi. Được xây bởi công ty xây cất Thái CH. Karnchang, 95% sản lượng của đập thuộc về Cơ quan Phát Điện Thái Lan (EGAT). Chánh phủ Thái xem sản lượng của đập như một đóng góp quan trọng để đạt đến mục tiêu của quốc gia là có 30% tổng số năng lượng từ điện tái tạo vào năm 2037.

Nhiều người Thái địa phương ở hạ lưu của Xayaburi đang bị thiệt hại vì những hậu quả của nó nhưng tin rằng nó được tài trợ bởi Trung Hoa.

“Khi nào nước được xả từ đập Xayaburi ở Lào, luôn luôn chúng tôi có thể bắt được nhiều cá hơn,” một cư dân ở làng Ban Ta Mui nói. “Thật ra, tôi ngạc nhiên vì chúng tôi có thể có nhiều cá lớn từ Mekong trong năm nay. Không phổ biến trong những ngày này!”

Các nhà hoạt động và dân làng cầu nguyện ở gần Loei, Thái Lan khi họ chống đối 1 đập của Lào trên sông Mekong trong năm 2019. Sông rất cần cho sự sống còn của hàng triệu người Thái. [Ảnh: Reuters]

Làng của ông xa xôi như bất cứ làng ở Thái Lan. Nó nằm trên bờ sông Mekong dọc theo biên giới với Lào. Trước khi đập được xây trên sông, dân làng có thể bắt đủ cá để bán và ăn trong gia đình, nhưng mực nước đã xuống thấp đáng kể, có ảnh hưởng xấu đối với số cá.

Đã quá trễ để giảm nhẹ ảnh hưởng của Xayaburi, nhưng không quá trễ để cứu xét tổng thể các dự án trong tương lai liên quan đến Thái Lan, nhất là với thêm đập trong danh sách. Lo lắng đang gia tăng về một nhà máy thủy điện lớn mà công ty Thái Charoen Energy and Water Asia dự trù xây cất ở Champasak, Lào gần Ubon Ratchathani.

Nhiều người cho quốc tế hoạt động trong hạ lưu ực Mekong, cung cấp viện trợ để vực dậy đời sống ven sông. Từ thập niên 1990s, các cơ quan viện trợ của Nhật Bản, Nam Triều Tiên, Switzerland và Australia đã tích cực khởi xướng các dự án hợp tác song phương trong vùng. Điều này đã tạo nên một khung cảnh địa chánh trị đa nguyên, giảm nhẹ khả năng thống trị khu vực của các quốc gia hùng mạnh.

Trong năm 1992, khuôn khổ Phân vùng Mekong và vùng Phụ cận (GMS) được khởi động với sự hỗ trợ của Ngân hàng Phát triển Á Châu (ADB). Ấn Độ phát động sáng kiến Hợp tác Mekong-Ganga (MGC) trong năm 2000. Chín năm sau, Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ phát động Sáng kiến Hạ lưu Mekong (LMI) được nới rộng thành Hợp tác Mekong-Hoa Kỳ (MUSP) trong năm 2020. Trong khi đó, Trung Hoa thiết lập cơ chế Hợp tác Lancang-Mekong (LMC) trong năm 2016.

Hầu hết những khuôn khổ này tìm cách khuyến khích phát triển khả chấp, chú trọng đến môi trường, y tế và giáo dục, nhưng có ít cộng tác giữa họ, đục khoét khả năng để thực hiện các kết quả được dự trù.

Sông rất cần thiết cho sự sống còn của hàng triệu người Thái sống gần bờ sông. Là nền kinh tế lớn thứ 2nd ở lục địa Đông Nam Á và một nhà đầu tư trong các mạo hiểm Mekong, Thái Lan nên

có một vai trò tích cực hơn trong việc bảo đảm rằng người dân nông thôn được cứu xét trong việc lấy quyết định về các dự án trong vùng.

Cho đến nay, Thái Lan đã ưu tiên hóa việc phát triển kinh tế và an ninh năng lượng trong vùng bằng cái giá của người dân nông thôn. Những thách thức và khó khăn của họ sẽ không cuốn trôi đi khi dòng chảy của Mekong thấp như vậy.

Chánh phủ mới của Thái nên cho thấy sự cam kết của họ với cư dân nông thôn bằng cách cứu xét các quyền lợi của họ. Nhưng một số người Thái lo ngại liệu chánh phủ liên hiệp sắp tới, do Srettha Thavisin cầm đầu – một nhà phát triển địa ốc của đảng Pheu Thai – có thể củng cố việc ưu tiên hóa quyền lợi của công ty.

Isan là vùng đất trọng tâm của Pheu Thai, vì thế Srettha sẽ phải tìm cách để cân bằng những quyền lợi cạnh tranh này. Bangkok không thể từ chối nhiệm vụ và bổn phận của mình để bảo vệ môi trường và lối sống của người dân sống dọc theo Mekong.

<https://mekong-cuulong.blogspot.com/2023/09/chanh-phu-moi-cua-thai-phai-co-trach.html>